

Rumuz: GÖKMAVİ

AKİF'İN GÖZÜYLE YAŞADIĞIMIZ ÇAĞA BAKIŞ

Mehmet Akif Ersoy, Osmanlı imparatorluğun en sancılı döneminde, yok oluğa giden yıkılışın durduracak çarenin “ümme” ideolojisi olduğuna inanan ehli iman bir münevverdir. O günkü hâkim güçlerin karşısında onurlu duruşu ve ahlakıyla da tam bir iman abidesidir. Milli Mücadele yıllarında halkı direnişe davet etmek için Anadolu’yu karış karış dolaşan bir kuvvacı, granit göğüslü bir mücahittir. Onun bin bir türlü derdi vardır. Bu kadar lime lime oluşumuzun sosyolojisini okur ve arkasında tam bir Müslüman olamayışımızı görür. Kurtuluşumuzun ise İslam’ı asrın idrakine söyletebilmekte olduğuna inanır. Bunun için geleneksel İslam anlayışını da eleştirerek, aklın ve ilmin ışığında yeni bir yol önerir. Hayatın merkezine Kur’an’ın alınmasıyla, bu yolun açılacağına inanır. Çünkü o, Kur’an’ın anlaşılmadığını hatta okunmadığı görüşündedir. Bunu; “Kur’an’a Hitap” şiirinde şu sözlerle ifade eder: “İbret alınmaz her gün okuruz ezbere de; Bir ibret aranmaz mı ayetlerde? Ya okur geçeriz bir ölünün toprağına. Ya açar bakarız nazm-ı celilin yaprağına...”

Onun sosyal problemleri bir hekim hassasiyetiyle tespit edebilmesinin arkasında, onun hekimliğini aramak hiç de yanlış olmaz. Önce teşhis sonra tedavi... Nasıl ki teşhis edilemeyen hastalık tedavi edilemezse; teşhis edilemeyen hiçbir sosyal problem de çözülemez.

Ona göre yaşadığımız çağın toplumları, uğrunda savaştığı değerlerden çok ama çok uzak, materyalist dünya görüşünün ürünü bir sürü ideolojinin ağına düşmüştür. Sonu “izm” ile biten onlarca pozitivist anlayışın istilasına uğramıştır.

Bugünkü dünyanın çelişkilerle dolu hayatı, Mehmet Akif için elem vericidir. O ki, özü sözü bir insandır. Nitekim bir şiirinde; “Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek: Sözüm odun gibi olsun hakikat olsun tek.” diyerek nasıl bir ahlaka sahip olduğunu veciz bir şekilde ifade etmiştir. Mevcut hâkim medeniyetin ikiyüzlülüğü ve samimiyetsizliği karşısında düşeceği yeisi anlamak herhalde zor olmazdı. Çünkü bir “söz”ün ahlaktaki önemini, ahlak kitapları dahi onun gibi anlatamazdı. Onun için sözünde durmak, (ölüm vaki değilse) mutlaka yerine getirilmesi gereken bir erdemli davranıştır.

Yaşadığımız bilgi ve iletişim çağında, büyük balıkların, küçük balıkları yuttuğunu ve güçlünün her daim haklı kabul edildiği ve insanlığın bu zulüm karşısında yaşadığı çaresizlik Akif’i isyan ettirir: “Atiyi karanlık görerek azmi bırakmak... Alçak bir ölüm varsa, eminim,

budur ancak. Dünyada inanmam, hani görsem de gözümle... İmanı olan kimse gebermez bu ölümlle: Ey dipdiri meyyit, 'İki el bir baş içindir.' Davransana... Eller de senin, baş da senindir! His yok, hareket yok, acı yok... Leş mi kesildin? Hayret veriyorsun bana... Sen böyle değildin.” dedirtirdi.

Gördüğü haksızlık karşısında yaşanan teslimiyetçilik hastalığını teşhis ederken “İşte bizi öldüren, za’fa, tefrikaya düşüren iki dert içtimai: Azimsizlik ve ilkesizlik...” sözü ile yine bir sosyal meselenin sebebini ortaya koyar ve Müslüman bir “erbab-ı tefekküre” yakışır çok önemli bir tespiti de yapar.

İki günü eşit olanı zararda gören yüce dinimizin mensupları olarak yaşadığımız çağdaki perişanlığımız, Akif için ıstırap kaynağıdır. Hem siyaseten hem iktisaden dünyanın gerisinde olmak; “çaba, gayret, ceht mesleği, ululuk rehberi olan İslam’ın mensuplarının zavallı durumuna yüreği dayanamazdı. Çünkü bir millet ıstıraplar içinde inerken onun evlatlarının rahat yoktur.

Yaşadığımız çağda egemen güçlerin, toplum mühendisliği marifetiyle onları kolayca sömürebilmek için Müslüman milletlerin arasına soktuğu fitne sebebiyle meydana gelen dağınıklık ve birbirinden kopukluk karşısında Akif, kederlenir ve acılara gark olurdu: ”Girmeden tefrika bir millete düşman giremez. Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez.” Yine milletin ve bütün mazlum milletlerin varlık ve beka sorunuyla baş ederek sonsuza kadar yaşaması için bu uğurda çaba ve gayret sarf etmesi gerektiğine inanır. Çünkü beka çalışarak hak edilirdi. Onun söyleyişiyle: “Bekayı hak tanıyan, sa’yi bir vazife bilir, çalış, çalış ki beka sa’y olursa hak edilir.”

Hepimize tüketici gömleğinin giydirildiği bu modern çağın, insanı manadan kopararak maddenin esiri ettiğine tanık olmaktadır. Bu da insanda, “ahiret” inancının kaybolmasına sebep olmaktadır. Akif bu durumu çok önceden görmüştür: “Ey âdemoğlu bu devir ve devranda içinizde hakkı ve hukuku bilen çoktur. Yaptığınız işte hile çok İslamiyet’i sorup da arayan ve yaşayan yoktur.” diyerek aynayı çağın yüzüne tutmuştur. Çünkü insanda eksik olan ve kaybettiği şey Allah korkusu ve ahiret inancının yokluğudur. “Ne irfandır veren ahlaka yükseklik ne vicdandır. Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.”

Ahlak, edep ve hayâ... İnsanın kendi doğasına, kendi gerçeğine ve hayatın gerçekliğine uyan; insanlık yolunun kavşağında buluşan üç erdem. Asıl mesele de bu fazilete erişebilmektir. İnsanın, ta Âdem’den beri var olan bu iflah olmaz zafiyeti karşısında Akif’in söyleyecek sözü vardır: “Ne ibrettir kızarmak bilmeyen çehren, bırak kardeşim tahsili; git önce edep hayâ öğren.” Ya da “Şarka bakmaz, garbi bilmez, edepten yok payesi bir kızarmaz

yüz, bir yaşarmaz göz bütün sermayesi.” Çünkü insana yakışacak en güzel elbise edep ve hayâ libasıdır.

Yine insanoğlunun kişilik sorunları, aşılmayı bekleyen en büyük engellerdendir. Sosyal bilimciler ve beşeriyet uzmanları bu meseleye kafa yormakta; insanın bu karmaşık ruh halinin yine insanlığın faydasına nasıl devşirileceğini kafa yormaktadır. İletişim kanallarının hızla arttığı bu çağda insan, egosunu sürekli şişirmektedir. Akif bu konudaki tecrübesini konuşarak bir tespiti bizimle paylaşır: “Tek hakikat var, evet, bellediğim dünyadan, elli, altmış sene gezdimse de, şaşkın şaşkın: hepimiz kendimizin, bağı yanık, aşıkıyız; sade, i’lanı çekilmez bu acaib aşkın!”

Modernitenin, milli değerleri bir kurt gibi kemirdiği bu çağda yerli olmak, milli olmak küçümsenir hale gelmiştir. Çünkü onlara göre dünya artık küçük bir köy olmuştur. Önemli olan bu köye dâhil olmak ve onun değerlerini benimsemektir. Hepimiz insanı insanın kurdu yapan Batı kapitalizminin insanlığa dikte ettiği bir dünya görüşünü kabullenmeye zorlanırken, Akif imdadımıza yetişir: “Üç buçuk soysuzun ardından zağarlık yapamam; hele hak namına haksızlığa ölsem tapamam.” Bir iman abidesine yakışır bir direnişin ilkelerini de öğreten bir kahramanın yaşadığımız çağa bakışı da ancak böyle olacaktı.

O, aynı zamanda özgürlüğüne düşkün bir insandır. Yerine göre munis yerine göre de yavuzdur. Ancak yanlış anlaşılmaktan da korkmaktadır: “Yumuşak huylu isem kim demiş uysal koyunum; kesilir belki ama çekmeye gelmez boynum.” İşte namus abidesi bir şahsiyete has ilkeler: “Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem; Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem. Biri ecdadıma saldırdı mı, hatta boğarım! ...”

Emperyalizmin etnisite projeleriyle fitne ateşleri yaktığı din kardeşlerine de önemli mesajları vardır. Millet-altı kimliğini hiçbir zaman dillendirmeyen Mehmet Akif, Türk milletin istiklal marşında; “O benimdir o benim milletimindir ancak.” diyerek varlık ve bekamızın sembolü şanlı bayrağımızın ebediyen dalgalanacağını bugünkü kuşaklara haykırmıştır. Bu sebeple onun milliyetçilik anlayışı bu milletin değerlerini yaşamak ve yaşatmaktan ibarettir.

Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy’un en büyük dertlerinden ikisi ise cehalet ve vurdumduymazlıktır. Yüzlerce akbabanın başımıza üşüştüğü bu çağda Akif’i anlamak ve onun inandığı değerleri kendimize rehber edinmek tek kurtuluş yolumuz olacaktır. Onun çağa Kur’an’ın anlaşılması ve yaşanması idealiyle baktığını düşünürsek; bu ipe sarılmaktan başka çare de yoktur. O günden bugüne sorunların aynen vaki olduğunu görmek tarihten ibret almadığımızı gösterir: “Tarihi tekerrür diye tarif ediyorlar; Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?” hikmetli sözüyle çağdaş insanı gaflet uykusundan uyanmaya çağırır.